

Borderline kişilik bozukluğu gösteren hastalarda psikodinamik grup psikoterapisi

Nazan Emil Ögünç PhD, Nurhan ErenPhD

Ruhsal yapının oluşumunu açıklayan ilişkisel modeller, temel motivasyon kaynağı olarak insanın doğuştan getirdiği ilişki ihtiyacını kabul eder. Bu kuramlara göre insan sadece dürtüleri ile boğuşmak zorunda kalan kapalı bir devre değildir, zihin diğer zihinlerle temas ve bağlantı aramaktadır. Psikik organizasyon ve yapılar bu etkileşimleri şekillendiren örüntülerden inşa edilir^[1].

Nesne ilişkilerine odaklanan yaklaşımlar, çok sayıda kuramcının katkısıyla oluşmakta ^[2,3,4] ve insanın çevresi (anlamli öteki) ile girdiği ilişki ve etkileşimler sonucunda, içe-yansıtma (introjection), içselleştirme (internalization), özdeşleşme (identification) ve ben-kimliğine (ego identity) ulaşma süreçlerini ele almaktadır. Bu kuramlar, kişilik patolojilerinin, gelişimin değişik evrelerinde çocuğun bakım verici çevresi ile ilişkilerindeki sağlıklı etkileşimlerden oluştuğunu, sağlıklı etkileşimlerin çocuğun iç dünyasındaki yapıları etkilemesi sonucu ben zayıflıklarının, bölünmüş, parçalanmış veya sahte benlik yapılarının geliştiğini öne sürmektedir ^[1,5,6].

Nesne ilişkileri yaklaşımının günümüzdeki en önemli temsilcilerinden olan Kernberg içselleştirilmiş nesne ilişkileri süreçlerini tanımlamış; nesne ilişkilerinin olgunlaşma derecesine, ego gücüne, anksiyete toleransına, savunma mekanizmalarının düzeyine ve süperego bütünleşmesine göre, nevrotik, sınırdaki ve psikotik kişilik örgütlenmesi ayrımını yapmıştır ^[7]. Kernberg, psikotik ve nevrotik yapıların arasında kalan borderline kişilik organizasyonunda, hastanın temel problemi olarak gördüğü bütünleşmiş bir kendilik ve başkaları kavramının yokluğunu tanımlamak üzere Ericson'un ^[8] "kimlik difüzyonu" terimini kullanmıştır. Bu durum, klinik olarak kronik boşluk hissi, birbirine zıt kendilik algıları, zıt davranışların emosyonel olarak bütünleştirilememesi ve başkalarının sığ, düz ve fakir algılanmasında kendini göstermektedir. Bu kişilerin başkalarıyla ve kendisiyle ilgili tanımlamaları gerçek insanlardan çok karikatür gibidir. Kernberg, nesne ilişkilerinin niteliğinin büyük ölçüde kimliğin bütünleştirilmesine bağlı olduğunu ve bunun sadece anlık bütünleştirme derecesini değil, hastanın kendisi ve başkaları kavramlarının zamansal sürekliliğini de içerdiğini belirtmektedir ^[7,9,10].

Volkan, Kernberg'in tanımladığı borderline kişilik organizasyonunun genel bir sınıflandırma olduğunu ve alt kategorileri bulunduğunu belirtmektedir ^[11]. Örneğin nesne ilişkileri çatışmalarına karşın birçok alanda iyi donanıma sahip iş yaşantılarında başarılı olan

borderline kişiler olduğu gibi psikoza eğilimli borderline kişiler de vardır. Böyle bir sınıflandırmada agresyon nötralizasyonunun gerçekleşme derecesi önemli olmaktadır. Volkan, etiyojoloji bağlamında, ödipal-preödipal çatışmaların etkinliği konusundaki tartışmalara regresif preödipal ve saf (püre) preödipal çatışmaların bir arada bulunabileceği görüşüyle katılmaktadır. Bu hastaların çözümlenmemiş preödipal çatışmalarla ödipal faza girdiklerini ve preödipal anne imajında olduğu gibi ödipal baba imajını da böldüklerini belirtmektedir. Hatta bazı alanlarda anne ve baba imajları iç içedir ^[11,12,13]. Yani BKB gösteren kişilerin kendilik ve nesne tasarımları bütünlüklü değildir, uçlaşmış zıt ve arkaik nitelikler taşıyan kısmi-nesnelere (part-object) biçimindedir.

Uzun süreli öncelikle bireysel psikoterapi ile yapısal bir değişiklik gerektiren BKB hastalarının tedavisinde, psikososyal tedavilerin, özellikle grup psikoterapilerinin de önemli yararlar sağladığı belirtilmektedir ^[14,15,16]. Kernberg de, Bion ya da Ezriel ve Sutherland yaklaşımlarıyla yönetilen grup terapilerinde ilkel savunma düzeneklerini ve nesne ilişkilerini araştırma olasılığının, bu hastaların psikoterapisini desteklediğini, güçlendirdiğini ve tamamladığını belirtmektedir ^[10].

Borderline hastaların grup psikoterapisinde psikopatoloji, kendini nesne ilişkilerinin ilkeliği ile yani nesnelere karşı bölünmüş kısmi-nesne ilişkilerinin grupta yaşanmasıyla ortaya koyar. Özellikle nesne ilişkileri yaklaşımına göre yürütülen grup psikoterapisinde, üyeler arasında, üyelerle terapist arasında, grup ortamlarında oluşan alt gruplar arasında ve daha birçok kombinasyonlarda gelişen aktarımsal ve gerçek ilişkiler üzerinde odaklanmak ve kendilik ve nesne ilişkilerindeki çok yönlü çatışmaları ele almak mümkündür ^[17]. Grup ortamı, ilkel düzeydeki psikopatolojinin sosyal bir ortamda denetimli bir biçimde dışa vurulmasına, bunların şimdi ve burada yorumlanmasına olanak tanır. Grubun kapsayıcı anne niteliği, hastanın yansıttığı kısımlarının grup tarafından kabul edilmesi, metabolize edilmesi ve anlamlı, tutarlı ve bütünleştirici bir biçimde geri yansıtılmasına yardım eder. Burada psikoterapinin odağı grup süreçlerine hakim olan ilkel savunma düzenekleri ve kısmi nesne ilişkilerinin yarattığı, zıt kutuplu kendilik ve nesne tasarımlarının üyeler arası ilişkiler üzerinden anlaşılması, yorumlanması ve bütünleştirilmesidir. Aynı zamanda grubun yapılandırılmış, güvenli ve destekleyici ortamında, uyumsuz ve impulsif kişilerarası ilişki örüntülerinin ortaya çıkması, üzerinde çalışılması ve bunların düzeltici duygusal deneyimler (corrective emotion experience) ^[18] yoluyla onarılması sağlanır ^[19,20].

KAYNAKLAR

1. Akvardar, Y. (1992). Borderline kişilik organizasyonunda obje ilişkilerinin nevrotik kişilik organizasyonu ile karşılaştırmalı olarak incelenmesi. Yayınlanmamış uzmanlık tezi. İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı. 44-45.
2. Barz, H. (1987) Jung'un analitik psikolojisinde sembol ve arketipler. Düzenleme kurulu; A Çevik, B Ceyhun, F Gürcan. Grup Psikoterapileri Kongre ve Sempozyum Bildirileri. 1984-1987 Bergama-Eskülap. Grup Psikoterapileri Derneği yayınları. Yayın no: 2 Ankara: Aşama Matbaacılık Sanayii. 141-148
3. Blatt, S.J., Brenneis, C.B., & Schimek, J.G. (1976). Normal development and psychopathological impairment of the concept of the object on the Rorschach. *J Abnormal Psychology* 85: 364-373.
4. Blatt, S.J. (1983). Investigations in the Psychoanalytic Theory of Object Relations and Object Representations. In Masling J, (Ed). *Emprical Studies of Psychoanalytic Theories*. (189-249). Yale University: The Analytic Press
5. Blatt, S.J., & Lerner. H. (1983) The Psychological assessment of object representation. *J Pers Assess.* 47:7-28.
6. DSM-IV- TR, (2000). Ruhsal Bozuklukların Tanımsal ve Sayısal El Kitabı. Çev: Ertuğrul Köroğlu, Hekimler Birliği Yayınları: Ankara;2000.
7. De Carufel, F.L., & Piper, W.E. (1988). Group psychotherapy or individual psychotherapy: patient characteristics as predictive factors. *Int J Group Psychotherapy.* 38: 169-188.
8. Erikson, E. (1956), "The Problem of Ego Identity", *Essential Papers on Borderline Disorders*, ed. M. Stone, New York Uni. Press. 1986: 229-42.
9. Green BL, Wehling C, Talsk GJ. (1987) Group art therapy as an adjunct to treatment for chronic outpatients. *Hospital and Community Psychiatry.* 38/9: 988-991.
10. Gunderson, J. G. (1984), *Borderline Personality Disorder. Theory and Treatment*, New York: International Universities Press.
11. Hinshelwood, R. D. (1991), *A Dictionary of Kleinian Thought*, Free Association Books.
12. Horowitz M, Marmor C, Krupnick J, Wilner N, Kaltreider N, Wallerstein R: *Personality Styles and Brief Psychotherapy*. Northvale, NJ, Jason Aronson, 1984
13. Kernberg, O.F. (1967). Borderline personality organization. *J Amer Psychoanal Ass.* 15:641-685.
14. Kernberg, O.F. (1975). *Borderline Conditions and Pathological Narcissism*. New York: Jason Aronson Inc.
15. Kernberg, O.F. (1980), "Internal World and External Reality", *Object Relations Theory Applied*, Jason Aronson Inc.
16. Kernberg, O.F. (1984). *Severe Personality Disorders: Psychotherapeutic Strategies*. New Haven, CT: Yale University.
17. Klein, R.H., Bernard H.S., & Singer, D.L. (1992). *Handbook of Contemporary Group Psychotherapy*. Connecticut: Int. Universities Press Inc.
18. Laplanche J. ve Pontalis, J. B. (1967), *Vocabulaire de la Psychanalyse*, PUF.
19. Lerner HD, & St. Peter, S. (1984) Patterns of object relations in neurotic, borderline, and schizophrenic paternic patients. *Psychiatry* 47:77-92.
20. Naumburg, M. (1950). *Schizophrenic Art: Its Meaning in Psychotherapy*. New York: Grune-Stratton Inc. 3-34.